

INDEX.

opificijs acumen, domos extruunt altas magis, quàm amplas, propter locorum angustiam, & ex Senatus edicto, ex lapide. Vrbs est quàm optimè munita, mœnibus circumdata altissimis, viuo, sectoque ex lapide stupendis impensarum sumptibus D. Mariæ Hungariæ Reginae, &c. hortatu, Anno A.C.N.M.D.LII. constructis, quæ in ambitu propugnacula multa plana, & summa vastitatis, inuictasq; moles ostentant, in quarum altera hæc eximia pietatis S. P. Q. Anuerpiensis nuncupatio legitur. DIVAE MARIAE HVNG. REG. DIVI CAROL. V. CAES. SORORI, PATRIAE EX FRATRIS AVCTORITATE TVTRICI, S. P. Q. A. HANC MOLEM EX EIVS NOMINE MARIANAM, NVNCVPANTES, PIIS VOTIS D. D. QVOD SOLICITO ILLIVS HORTATV, TANTAE HAEC VASTITATIS MOENIA, GRAVISS. REIPVB. IMPENSIS, VEL QVADRIMESTRI SPACIO, AD MILLE PASSVVM LONGITVDINEM, IN SVPERIOREM VSQVE LIMBVM EXCITATA SINT, VNIVERSVMQVE VRBIS AMBITVM HAC PARTE COMPLERINT, MENSE AVGVSTO. M. CCCCC. LII. CONSTANT. HALMALVS, EQVES AVRATVS. HVIC MOLI PRIMVM IECIT LAPIDEM, DIE XVII. IVLIJ. M. CCCC. LII.

In altera mole, hunc in modum legitur.

IVSSV CAROLI V. CAES. IOANN. A CROMBACH, EQVES AVR. HVIVS VRBIS SENATOR, HVIC MOLI, INDITO NOMINE, DIVI IACOBI, PRIMVM IECIT LAPIDEM, ANNO M. CCCCC. XLII. DIE III. IVNII.

Est hæc ciuitas vna omnium, quæ sunt hodie in Inferiori Germania, sacrarum cæremoniæ studiofissima, veræq; pietatis cultrix. Monasterium habet Præmonstratensium, & structura magnificum, & monumento Isabelæ Caroli Ducis Burgundionum coniugis, nobile. Hæc partim ex Hadriano Barlando excerptum. De florentissimæ autem Anuerpienæ Reip. præstantia, dignitate, nomine, atque origine, præter accuratissimam Guicciardini descriptionem, Anuerpienæ etiam originis consule, Eruditissimi viri, Doctoris Ioannis Goropij Becani, qui eas, nouem libris, doctissimè, complexus est.

12. A QVIS GRANVM, Sacri Romani imperij, ciuitas libera, aliquot miliarijs, à Colonia Agrippina distans, à Grano, Duce Romano, Neronis fratre, primæua fundatione cõstructa, ab eo, & ab aquis calidis, plano in loco ibidè repertis (vt multi, incerto tamen authore perhibent) Aquisgranum denominata. Deuastata ab Hunis, à Carolo magno restauratur, murisq; cingitur. Qui & primus religionis Christianæ pædottiba, hic extitit. Summamq; ibidem Ecclesiæ, auro, argento, perpetuis foundationibus, & præstantissimis sanctorum reliquijs, diuersis ex locis, mirificè exornauit. Pallatio etiam, regia magnificèntia conspicuo, huius vrbs splendorem adauxit. Quod anno Christi D. CCC. LXXXI. à Nordmannis igni cõsumptum est. Ex eadem hac vrbe Carolus, re & nomine Magnus, Anno partæ Salutis, D. CCC. XIII. ad felicem beatorum patriam, emigravit, ætatis suæ LXXXIII. Imperij verò, anno XIII. Cuius tumulo, B. Virginis templum, quod paulò antè construxerat, inclarescit. Prodiit ex hac vrbe egregium patriæ, & Agrippinensium decus, summus, ac Reuerendus vir, D. Theobaldus Crasselius, Theologica professione eximius, qui florentè Coloniensem Rempub. annos triginta, quemadmodum & hoc tempore, pari cum fructu, tum diligentia facit, verbi diuini administratione paut: nunc verò Cyrenensis Ecclesiæ Episcopus, & Reuerendissimi Archiantistitis Colonienfis, Suffraganeus designatus, confirmatusq; est.

33. ARGENTORATVM, Elsatæ Metropolis, sedes veterum Tribocorum, siue Tribonorù, qui ante Iulij Cæsaris Octauij Augusti tempora, in hanc prouinciam, cum reliquis Germanis transgressi sunt, posteaquam Romanis parere cœpit, ac vnà cum Imperio, Latinum vocabulum habere meruit, inter ciuitates Rheni, quæ Treuirorum latissimè patet Iurisdictionem agnoscebant, sub primis Romanorù Imperatoribus, haud obscuri nominis fuit, sub posterioribus Comitem habuit, qui Tractum Argentoratensem gubernabat, in Germania prima. Sequens etas Alsatiæ à flumine irrigante vocauit. Quo tempore subinde à Transrhenanis gentibus Romanorum hostibus perpetuis, hæc vrbs infestabatur, donec sub Galliarum occupatoribus Francis indigenis illis, & veteribus Germanorum populis, Romanam administrationem, quoad fieri potuit, retinentibus, (id quod à diuo Theodorico Ostrogotho Cæsare, quem Veronensem appellamus, atque ceteris huius gentis primis inter Germanos Romanorum regibus, in Italia ac prouincijs id temporis obseruabatur) post deuictos Alemanos, nouum & hoc nomen, vt etiam Francorum, donec, inquam, Rege Lodouico Magno, siue Clodouice iam Christiano factò, religio nostra publicè, & absque metu pascim ab omnibus susciperetur, atque pace firma constituta, sacricolæ dominicam illam domum, tan-

tum non totam ex regia liberalitate dono acciperent, sacello etiam dilatato, Virginisq; matris Mariæ, titulo adscripto. Quibus subsecuti Francorù Reges post ordinata pridem Scotorum cœnobitarum Xenodochia, Gerontocomiaque, & Prochotrophia, adiunctis nosocomijs, instituto etiam Episcopo per totam Caroli Magni posteritatem, nihil non concesserunt. Deinde verò Diuis Othonibus & Henrichis imperantibus, libertas ciuitati multò plenior contigit, vrbe iam pridem ita amplificata, vt partim nouam, partim antiquam, vulgus diceret. Porro Germani, vetus illud Romanum & prouinciale Argétorati vocabulum, adeptis prioribus syllabis, & Burgum adijcientes, in Storatis burgum detorserunt. Hunis, Attila duce, è Catalaunico illo conflictu domum reuertentibus, huius vrbs euerfionem Annales tribuunt. Hinc Sidonius Apollinaris Attilâ Rheni hostem dixit. Huiusmodi sunt vrbum & Regionum fata per vtrinq; fortunam, quando hic mundus nihil firmum & perpetuò stabile cõtinet, assiduis mutationibus, obnoxius. Argentoratam in super, templo eleganti structura, & præcella turri conspicuo, illustratur. Quod haud immeritò, inter totius vnuerfæ stupenda, octauum obtinet locum. Cœptum est autem augustissimum hoc templum, in fundamento, Anno Christi M. XV. Episcopatus Berengarij septimo. Anno autem Domini M. CC. LXXXVII. sub Episcopo Conrado à Liechtenberg. Erckuinus à Steinbach, Architectus turrim extruere cœpit, & perducta fuit structura vsq; ad quatuor testudines galæ, vel fastigij turris, circa Annum Domini M. CCC. LXXXIII. reliquum vsq; ad Coronam, beneficio Iunkerorum Pragensium, perfectum fuit, superma autem ista corona, in circumferentia hisce sententijs sacris, Germanico idiomate, veluti gemmis quibusdam pretiosis decoratur. Versus orientem: Christus clarificat: Christus singulis sua dona largitur. Septentrionem versus: Christus in æternum coronat. Qua autem meridiem respicit: Christus Imperator. Christus renouat omnia. Ad occasum deniq; Rex Christus triumphat. Christus æterna in sæcula Rex, &c. Vide B. Rhenanum li. 3. Rerum Germanicarum accuratissimè de huius Vrbs appellatione differentem.

56. ARZILLA, potens quondam & ampla Africæ vrbs, nunc à Christianis, ob bellorum sæuitiam, angustioribus septa limitibus, Anno à Christo nato, M. CCCC. LXXI. in Lusitanorum potestatem deuenit. In qua expugnatione, Rex Mahumetes, cum fororcula, captiuus in Lusitaniam abductus est, vbi septem continuos transegit annos, intra quos exactissimè Lusitanum idioma didicit. Tandem ingenti numerata pecunia, pater filium è Lusitania reuocauit, qui ad regnum ascitus, propter consuetudinem, quam cum Lusitanis contraxerat, Rex Mahumetes Lusitanus appellatus est, sæpenuerò postmodum vindictâ de Lusitanis sumere, nec non Arzillam sibi adeptam, recuperare conatus est. Primò ciuitatem ex improviso, cum omnibus copijs, adortus, bonâ muri partem, solo æquauit, eamq; ingressus, Mauros omnes, in seruitutem redactos, liberauit. Christiani se in arcem receperunt. Regi, post biduum, deditionem polliciti. Interim superueniente Petro Nauarro, cum expedita classe, multarum nauium, perpetua bombardarù ei aculatione, Regem, non solum ciuitatem dimittere, verum cum toto exercitu abscedere coegit. Post hæc, ita per Lusitanos, omnibus locis, communita fuit, vt prædictus Rex eam recuperare tentans, sinistro semper pugnauerit Marte. Cùm in hac obsidione apud Regem stipendium mererem, è nostris vltra quingentos interfectos, numerari, Hæc Ioannes Leo Aphricanus.

13. ATREBATVM, ex voce Attrebates, qua Cæsar vniuersitatem accipit, recentiores Latine scripturi, scilicet effinxere, pro vrbe & capite, gentis: sed quàm rectè, aliorum esto iudicium. Nos antiquitatis imitatione, Atrebatum, Augustum malleus dicere, sicut ciuitatè pro Repub. vniuersa, Iulius purè loquens, protulit. Vtunque est, instantia nunc pro æquatur. Intra telus iactum indidem Scarpa præterfluit: Duaco, senis: Dorleno, octenis: Cameraco nouenis: & Ambianis, denis quaternis abest miliaribus. Vrbs ampla, augusta, & spaciola, imò dipolis. Nam pariete quodam intergerino, ac mediano scinditur, diuiditur, ac secernitur, quarum parte altera ciuitas, antistiti nimirum obnoxia, vulgò vocatur: altera autem, quæ dominum agnoscit, vulgò, malè, villa dicitur, ea vrbs est. Interim ciuitas, vt vrbe minor, angustiorq; tamen propugnaculis, molibus, & opere firmissima est; & affabrè facta. Vbi cathedra, fama celebris, Mariana, ac inibi bibliotheca manuscripta. Libri verò omnes Theologici. Omnium primum antistitem hic instituit D. illum Vedastum, D. item Remigius Rhemorum Archiepiscopus, anno D. XXXI. Procedente tempore, ea dignitas in Cameracensium, itidem antistitem transcripta est, sic, vt ex gemino, vnus duntaxat, coalesceret Episcopatus. Atque adeò ad multam ætatem, Attrebates huiusmodi dignitate frustrati. Portè autem euenit, vt Samarobrini, siue Cameracenses, Henrico III. Imperatori studeret, ac fauerent. Hunc ceperat inimicum Pont. Max. Rom. Urbanus II. hostemq; Ecclesiæ Romanæ præscripserat, qui aliqua ex parte ita animaduertere volens in Camerac-